

Lovliggørelse af spildevandsforholdene ved ældre dambrug

FOB nr. 84.131

Ikke enig med miljøstyrelsen i, at indgreb overfor et dambrug, som var etableret i 1970, og som i 1981 havde ansøgt om lovliggørelse af spildevandsforholdene, i givet fald måtte ske i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 25 eller § 44. Ansøgningen burde have været bedømt med udgangspunkt i bestemmelsen i den tidligere vandløbslovs § 5 a, således som denne bestemmelse var videreført i miljøbeskyttelseslovens § 17, stk. 1, sammenholdt med § 18, stk. 1.

Henstillet til miljøstyrelsen at tage skridt til, at der nu skete en realitetsbehandling af dambrugets spildevandsforhold.

(J. nr. 1983-732-11).

Danmarks Sportsfiskerforbund klagede over, at miljøankenævnet den 22. juni 1983 stadfæstede miljøstyrelsens afgørelse af 6. december 1982. Ved denne afgørelse ophævede miljøstyrelsen Ringkøbing amtsråds afgørelse af 14. oktober 1981, hvorefter amtsrådet - under henvisning til miljøbeskyttelseslovens § 35 og vandforsyningslovens § 20 - havde afslået en ansøgning fra Hjøllund dambrug om ret til opstemning af Hjøllund bæk en del af året til drift af dambruget. For så vidt angik spørgsmålet om vandindvindingsstilladelse, hjemviste miljøstyrelsen sagen til amtsrådet til fornyet behandling.

Det fremgik af de foreliggende oplysninger, at Hjøllund dambrug blev etableret i foråret/forsommeren 1970 på A's ejendom. Dambruget blev anlagt på engarealer vest for Hjøllund bæk og nord for Skjern å nær ved bækkens udløb i åen. En engvandingskanal ledte vand fra bækken gennem dambrugets fiskedamme ud i Skjern å.

Vandet fra Hjøllund bæk ledtes ind i engvandingskanalen, der forsynede dambruget, ved hjælp af et betonstemmeværk, som A anlagde nogle hundrede meter oppe ad bækken samtidig med dambrugets etablering. Der havde tidligere været et træstemmeværk på stedet.

Det var under sagen ubestridt, at dambruget, da det blev etableret, krævede tilladelser efter den dagældende vandløbslov, jfr. lovbekendtgørelse nr. 132 af 6. marts 1970. Denne lov indeholdt navnlig følgende bestemmelser af betydning for sagen:

§ 5 a:

»... afløb fra ... dambrug må ikke uden vandløbsrettens godkendelse ... udledes i vandløbene ...«

§ 49:

»Ønsker nogen at benytte vandet fra et vandløb til fiskedamme og andres interesser berøres deraf, skal forslag i så henseende forelægges en vandløbsret, og sagen behandles og afgøres efter de for vandingsanlæg ved opstemning og overrisling gældende regler i det omfang disse er anvendelige.«

§ 63:

»Opstemningsanlæg eller andre bygværker, der er til hinder for vandets frie løb, må ikke anbringes, ændres eller nedlægges, medmindre den pågældende erhverver ret dertil ved kendelse af vandløbsretten ...«

§ 67:

»Såfremt ejeren af et lovligt bestående opstemningsanlæg ønsker at benytte dette til andet formål eller på anden måde end den for adkomsten forudsatte, skal sagen forelægges vandløbsretten, der meddeler den ønskede tilladelse, såfremt den ændrede benyttelse ikke direkte eller indirekte medfører større ulemper for de i vandløbet interesserede end den hidtidige udnyttelse af anlægget. I modsat fald behandles sagen efter de for nyanlæg foreskrevne bestemmelser ...«

På grundlag af indberetninger fra fiskerikontrollen i Hvide Sande og fiskeriinspektøren i Esbjerg meddelte fiskeriministeriet i skrivelse af 16. august 1971 A følgende:

»Da man har bragt i erfaring, at der på Deres ejendom ... er anlagt et dambrug, uden at dette ses godkendt ved en kendelse afsagt af en landvæsensret, skal man herved anmode Dem om inden 6 måneder at indbringe sagen for en landvæsenskommission. Der henvises til §§ 5 a, stk. 1, 49, stk. 1, ... i vandløbsloven ...«

Gennem et landinspektørfirma ansøgte A i skrivelse af 5. oktober 1972 landvæsenskommissionen om »godkendelse af fiskeriet og flodemålet for dette«. Landinspektørfirmaet vedlagde en beskrivelse af klækkeriet. Det fremgik heraf, at »Klækkeriet er etableret i marken med 7 jorddamme og 7 klækkebassiner og ønskes udvidet til 10 jorddamme og 10 klækkebassiner.«

Ansøgningen blev behandlet i et landvæsenskommissionsmøde den 4. december 1972, hvortil var indkaldt grundejere og offentlige myndigheder.

Ifølge en udskrift af landvæsenskommissionsprotokollen fra mødet udtalte fredningsplanudvalget, at det på et møde den 30. november 1972 havde vedtaget at rejse fredningssag, hvorunder udvalget ville påstå det eksisterende anlæg nedlagt og det videre projekt opgivet.

Landinspektørfirmaet udtalte om projektet, at der alene var tale om, at A ønskede at disponere over den ret til markvanding, som han altid havde haft, og at den ændrede udnyttelse af vandet ikke ville ændre fiskenes muligheder for at gå op ad bækken.

Efter det oplyste protesterede adskillige grundejere mod projektet.

Amtsvandinspektoret i Ringkøbing amtskommune udtalte over for landvæsenskommissionen:

»Amtsvandinspektoret har den 25. oktober 1972 foretaget en bedømmelse af forureningsgraden efter saprobiesystemet for det private vandløb Hjøllund bæk og tilløbet Hvedde grøft og fundet, at forureningsgraden kan karakteriseres som I-II, hvilket vil sige praktisk taget uforurenet til ret svag forurenet. Amtsvandløbet Skjern å, hvori Hjøllund bæk udmunder, er på den pågældende strækning ved tidligere undersøgelser bedømt til forureningsgrad II.

Der er altså her tale om et vandsystem af høj kvalitet, som der er grund til at bevare, og man skal derfor henstille til kommissionen, at godkendelse af dambruget efter vandløbslovens § 5 a, stk. I og kap. XI (om afledning af spildevand; min bemærkning) kun opnås på vilkår:

at forureningen af recipienten som følge af tilledning af spildevand fra dambruget ikke må blive større, end at faunaen i recipienten kan betegnes som mesosaprob (forureningsgrad II),

at åvandets æstetiske kvalitet ikke forringes dvs. krav om skummebrædt eller anden afskumningsanordning og anvendelse af bindemiddel i foder,

at dambruget pålægges effektive foranstaltninger for at hindre en udledning af slam i recipienten, herunder opførelse af slambassin med slampumpe,

at afløbet fra dambruget opfylder ingeniørforeningens normer for afledning af spildevand til recipienten.«

Landvæsenskommissionen besluttede at udsætte sagen, til fredningsnævnets afgørelse forelå.

Fredningsplanudvalget for Ringkøbing amt rejste sagen over for fredningsnævnet den 21. december 1972. Forslaget omfattede fredning af Hjøllund bæk og et ca. 230 ha stort område omkring bækken.

Efter anmeldelse fra Herning Sportsfiskerforening sendte politimesteren i Herning den 8. august 1973 A et bødeforelæg på 400 kr. for overtrædelse af vandløbslovens §§ 5 a, 63 og 67, »ved for ca. 3 år siden uden tilladelse at have foretaget ændring i lovlig opført stemmeværk på ... derved at nævnte stemmeværk, der var opført af træ, blev opført af beton og flyttet 15 meter fra dets oprindelige placering, ved uden tilladelse at have benyttet stemmeværket til andet formål end den af adkomsten fastsatte, idet stemmeværket også benyttes til opstemning af vand for dambrug ... desuagtet adkomsten udelukkende forudsætter benyttelse til vanding ... , ved uden tilladelse fra nævnte dambrug at have udledt spildevand i Hjøllund bæk.

Den 21. august 1973 vedtog A bøden.

Den 1. maj 1978 erhvervede B efter sin fader, A, den i sagen omhandlede ejendom.

Fredningsnævnet for Ringkøbing amt afsagde den 14. august 1978 kendelse om fredning af Hjøllund bæk og et ca. 170 ha stort område omkring bækken. Kendelsen fastsatte bl.a. forbud mod opstemning af bækken (bortset fra op-pumpning til markvanding, når tilladelse efter vandforsyningsloven forelå). Om dambruget indeholdt kendelsen følgende bestemmelser:

»Det ulovligt etablerede dambrug skal bringes til ophør ...

...

Da dambruget ... ikke er tilladt oprettet af en landvæsenskommission efter de derom gældende regler, er det ikke lovligt eksisterende og ved dets nedlæg-gelse ifølge denne kendelse findes der derfor ikke at udløses nogen erstat-ning ...«

Fredningsnævnet underrettede bl.a. landvæsenskommissionen om sin ken-delse, og under henvisning hertil besluttede landvæsenskommissionen den 22. september 1978 følgende:

»Af den fremsendte kendelse fremgår, at fredningsnævnet har bestemt, at det rekvirenten tilhørende dambrug nedlægges.

Formanden besluttede herefter at slutte nærværende sag, der har været ud-sat på fredningsnævnets afgørelse ...«

Fredningsnævnets kendelse blev af flere lodsejere indbragt for overfrednings-nævnet.

I skrivelse af 16. juli 1980 meddelte Ringkøbing amtsråds udvalg for teknik og miljø C, der bestyrede dambruget, at udvalget havde behandlet sagen på et møde den 27. juni 1980 i anledning af, at overfredningsnævnet havde fundet, at dambrugets forhold til anden lovgivning måtte afklares, forinden anken kunne behandles. I skrivelsen bemærkede udvalget bl.a. følgende:

»Udvalget har konstateret, at dambruget og opstemningen er ulovligt etable-ret, jfr. bestemmelserne i vandløbslovens §§ 63 og 67, og at dambrugets drift ikke er ophørt efter politisagen i august 1973.

På grundlag heraf har udvalget vedtaget at meddele Dem, at det ulovligt an-lagte og på trods af manglende godkendelse fortsat benyttede dambrug og stemmeværk skal fjernes, og arealerne retableres ved ejerens foranstaltning snarest muligt, jfr. vandløbslovens § 102.«

Udvalget sendte kopi af skrivelsen til A.

I den anledning meddelte A i en skrivelse, som amtskommunen modtog den 1. august 1980, at det var urigtigt, at opstemningen var ulovlig, da engvan-dingsanlægget var etableret for over 140 år siden. Han oplyste i øvrigt, at han havde solgt gården til sin søn.

I en skrivelse, som amtskommunen modtog den 7. august 1980, meddelte C, at »Vi har modtaget skrivelse fra overfredningsnævnet om besigtigelse af dambruget, som vi ønsker at afvente resultatet af, før vi går videre i sagen. ...

Vi ønsker sagen om dambruget genbehandlet om nødvendigt ved kommissionsmøde ...«

Under henvisning hertil meddelte amtsvandinspektøren i Ringkøbing amtskommune i en skrivelse af 16. september 1980 dambrugsejer C følgende:

» ...

Amtsvandinspektøren finder ikke, at der ved ovennævnte skrivelser er fremkommet nye momenter i sagen, men man kan måske medgive Dem, at De har været i god tro med hensyn til at legalisering af dambruget var henlagt til fredningsmyndighederne.

Ovennævnte skrivelse er forelagt amtsrådets udvalg for teknik og miljø på udvalgets møde den 5. september 1980. Udvalget vedtog at meddele Dem,

at spørgsmålet om legalisering af Hjøllund dambrug ikke henhører under fredningsmyndighederne, men alene har skullet afgøres i henhold til vandløbslovens regler indtil 1969, efter 1969 tillige efter reglerne i naturfredningsloven og efter 1974 tillige efter reglerne i miljøloven, og endelig efter 1. april 1980 også reglerne i lov om vandforsyning.

at udvalget, på grund af at dambruget er ulovligt etableret, med hjemmel i miljølovens § 42 nedlægger forbud mod fortsat drift af Hjøllund dambrug efter 1. juni 1981 samt pålægger dambrugets ejer at retablere arealet efter nærmere anvisning fra fredningsmyndighederne.

Desuden vedtoges at meddele, at udvalget finder, at engvandingsanlægget som sådant er lovligt, men at flytningen og ombygningen af stemmeværket i 1970 krævede tilladelse i henhold til vandløbslovens §§ 63 og 67 samt § 49. Det nuværende hovedstemmeværk anses derfor for at være ulovligt etableret.

Spørgsmålet om opstemningens fremtidige indretning og drift skal af Dem som ejer af opstemningen indbringes for landvæsenstretten, jfr. vandløbslovens § 102, stk. 2.

...«

Under henvisning til bl.a. et overfredningsnævnsmøde den 20. maj 1981 fremsendte C i skrivelse af 26. maj 1981 til amtskommunen »... fornyet ansøgning om ret til opstemning af Hjøllund bæk ved det bestående betonstemmeværk samt til benyttelse af ca. halvdelen af bækkens vandføring i tidsrummet 1. januar til 15. maj i det bestående damanlæg nedenfor stemmeværket i henhold til tidligere fremsendte tegning og til benyttelse af dambruget i tidsrummet 15. maj til 31. december ved benyttelse af en vandrettighed fra Store Skjern å nordre kanal.«

I skrivelse af 9. juli 1981 meddelte amtsvandinspektøren i amtskommunen C, at amtsrådets afgørelse af 16. september 1980 stod ved magt, da den ikke var blevet påklaget af C eller andre.

I skrivelse af 23. juli 1981 meddelte Åskov kommune amtsrådet, at kommunalbestyrelsens tekniske udvalg kunne anbefale C's ansøgning under forudsætning af, at udledningskravene fra »Godkendelse af spildevandsplan for Åskov kommune af 15. september 1978« blev overholdt.

I skrivelse af 14. oktober 1981 meddelte amtsvandinspektøren i Ringkøbing amtskommune C, at hans ansøgning var omfattet af lov om vandforsyning, § 20, og lov om miljøbeskyttelse, § 35, og at den krævede amtsrådets godkendelse. Amtsrådets udvalg for teknik og miljø havde på et møde den 2. oktober 1981 vedtaget at meddele C, at amtsrådet ikke fandt at kunne meddele godkendelse af dambruget, samt at der ville blive indgivet politianmeldelse for overtrædelse af amtsrådets forbud af 16. september 1980.

I skrivelse af 13. november 1981 indbragte Dansk Dambrugerforening for C amtsrådets afgørelse af 14. oktober 1981 for miljøstyrelsen.

Den 28. december 1981 traf overfredningsnævnet afgørelse i fredningssagen. Overfredningsnævnets afgørelse omfattede fredning af Hjøllund bæk og et ca. 159 ha stort område omkring bækken. For så vidt angik dambruget, udtalte overfredningsnævnet følgende:

»Det må lægges til grund, at det i sagen omhandlede dambrug vil blive fjernet i overensstemmelse med amtsrådets påbud herom i medfør af miljøbeskyttelsesloven. Det findes herefter ikke nødvendigt at fredningen omfatter andre arealer syd for Skjern-å-kanalen, end selve Hjøllund bæk til udløbet i Skjern å og bækkens bredder i en dybde af 5 meter på hver side af bækken.«

Overfredningsnævnet besluttede i øvrigt bl.a., at der ikke i bækken må etableres faste opstemningsanlæg, og at eksisterende anlæg skal fjernes.

I skrivelse af 22. marts 1982 fremsatte dambruger C's advokat bemærkninger til sagen over for miljøstyrelsen. Advokaten bemærkede bl.a., at det forekom ham helt urimeligt, »at min klients erhverv delvis ødelægges, uden at der nogensinde er foretaget nogen egentlig undersøgelse af, hvorvidt og i hvilket omfang dambruget virker forurenende eller generer andre«.

I sin afgørelse i skrivelsen af 6. december 1982 udtalte miljøstyrelsen bl.a. følgende:

»...

4.1. Miljøbeskyttelsesloven

Uanset at det pågældende dambrug er etableret uden fornøden tilladelse efter de da gældende bestemmelser i vandløbsloven, finder miljøstyrelsen, at dambruget må betragtes som en eksisterende virksomhed, der ikke blev godkendelsespligtig efter miljøbeskyttelseslovens § 35 ved lovens ikrafttræden den 1. oktober 1974. Styrelsen tillægger det herved bl.a. betydning, at dambruget blev etableret ca. 4 år før lovens ikrafttræden, samt at dambrugerens i 1972 rejste sag for landvæsenskommissionen med henblik på lovliggørelse af forholdene.

Det er på denne baggrund styrelsens opfattelse, at der ikke i den foreliggende sag er hjemmel til at kræve dambruget godkendt efter miljøbeskyttelseslovens § 35. Indgreb over for dambruget må i givet fald i stedet ske i medfør af lovens § 25 eller § 44, som bl.a. indeholder hjemmel til under visse betingelser at meddele påbud om afhjælpende foranstaltninger.

4.2. Vandforsyningsloven

Den vandindvinding, der sker ved Hjøllund Bæk dambrug, er aldrig blevet godkendt af de kompetente myndigheder. Ifølge vandforsyningslovens § 20 hører det nu under amtsrådets kompetence at meddele tilladelse eller afslag.

Som følge af det af Ringkøbing amtsråd nedlagte forbud i henhold til miljøbeskyttelseslovens § 42 har amtsrådet meddelt Hjøllund Bæk dambrug et afslag på ansøgningen af 26. maj 1981 om ret til indvinding af overfladevand fra Hjøllund Bæk og St. Skjern å Nordre kanal.

Da der som nævnt i det foregående ikke har været hjemmel til at nedlægge et forbud mod driften af dambruget efter miljøbeskyttelseslovens § 42, bør der efter styrelsens opfattelse foretages en egentlig vurdering af konsekvenserne ved den ansøgte vandindvinding.

...«

Miljøstyrelsen fandt ikke, at det på det foreliggende grundlag var muligt for styrelsen at foretage en egentlig realitetsbehandling af ansøgningen. Styrelsen pegede på en række oplysninger, som burde indhentes med henblik på realitetsbehandling. Styrelsen fandt det derfor mest hensigtsmæssigt, at amtsrådet selv igen tog stilling til ansøgningen på basis af de nødvendige oplysninger.

På baggrund af det anførte vedrørende godkendelsespligt efter miljøbeskyttelsesloven ophævede miljøstyrelsen Ringkøbing amtsråds afslag af 14. oktober 1981, for så vidt angik spørgsmålet om godkendelse efter miljøbeskyttelseslovens § 35.

Endvidere ophævede miljøstyrelsen det samtidig meddelte afslag på indvindingstilladelse efter vandforsyningslovens § 20. Styrelsen hjemviste dette spørgsmål til fornyet behandling i amtsrådet.

Miljøstyrelsen tilføjede i øvrigt følgende:

»... Miljøstyrelsen er opmærksom på, at overfredningsnævnets afgørelse af 28. december 1981 hviler på den forudsætning, at dambruget er bragt til ophør i medfør af amtsrådets forbud af 16. september 1980 i henhold til miljøbeskyttelseslovens § 42. Denne forudsætning er med nærværende afgørelse ikke længere opfyldt. I forbindelse med amtsrådets behandling af vandindvindingssagen finder miljøstyrelsen derfor, at der bør tages kontakt med overfredningsnævnet med henblik på en bedømmelse af, hvorvidt der kan dispenseres fra fredningen af 28. december 1981 eller om fredningssagen skal tages op på ny af overfredningsnævnet.

Under hensyn til sagens særlige omstændigheder har miljøstyrelsen i dag henstillet til Ringkøbing amtsråd at fremskynde behandlingen af sagen om vandindvindingstilladelse mest muligt. Såfremt amtsrådet agter at meddele tilladelse til vandindvinding, har miljøstyrelsen henstillet, at amtsrådet overvejer også at meddele tilladelse til stemmeværkets indretning i medfør af vandforsyningslovens § 68.

...«

I skrivelse af 1. januar 1983 indbragte Danmarks Sportsfiskerforbund miljøstyrelsens afgørelse for miljøankenævnet. Sportsfiskerforbundet hævdede bl.a., at det aldrig havde været meningen med godkendelsesordningen efter miljøbeskyttelseslovens § 35, at virksomheder, der var godkendelsespligtige før den 1. oktober 1974, og som derfor skulle have søgt godkendelse efter de gamle regler, skulle kunne unddrage sig miljøkrav.

I anledning af klagen indhentede ankenævnet bl.a. en udtalelse af 20. januar 1983 fra fiskeriministeriet. Ministeriet havde intet at erindre mod miljøstyrelsens afgørelse og tilføjede:

»For så vidt angår de spørgsmål, der rejser sig i forbindelse med lovgivningen af dambruget og de deraf følgende senere afgørelser vedrørende dambruget skal man meddele, at fiskeriministeriet efter de her foreliggende oplysninger finder, at det næppe med rimelighed kan bebrejdes dambrugsejeren, at spørgsmålet om dambrugets lovlighed ikke allerede er afklaret.«

Ankenævnet modtog endvidere en udtalelse af 14. februar 1983 fra miljøstyrelsen, hvori styrelsen, for så vidt angik spørgsmålet om godkendelsespligt efter miljøbeskyttelseslovens § 35, henviste til sin afgørelse.

Til miljøstyrelsens udtalelse af 14. februar 1983 bemærkede sportsfiskerforbundet i skrivelse af 18. februar 1983 bl.a., at »Det står fast, at Ringkøbing amtsråd under den 16. september 1980 kendte spildevandsanlægget ulovmedholdeligt, og herved bestemte - at aktiviteten ikke kunne fortsætte efter 1. juni 1981. I denne afgørelse var der behørigt meddelt de legale 4 ugers ankefrist - *sagen blev ikke genstand for rekurs* - og denne afgørelse må derfor stå ved magt.«

I sin afgørelse af 22. juni 1983 stadfæstede miljøankenævnet miljøstyrelsens afgørelse af 6. december 1982. I afgørelsen bemærkede miljøankenævnet følgende:

»Det omhandlede dambrug er omfattet af pkt. J. 3 »Dambrug (a)« på miljøbeskyttelseslovens liste over virksomheder, anlæg og indretninger, der er omfattet af lovens kapitel 5 (godkendelsesordningen).

Den for Miljøankenævnet foreliggende sag angår spørgsmålet, om Hjøllund Dambrug er godkendelsespligtig i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 35, eller om dambruget kan anses som en, *i forhold til denne bestemmelse*, lovligt bestående virksomhed ved miljøbeskyttelseslovens ikrafttræden pr. 1. oktober 1974 og dermed om Miljøstyrelsens afgørelse skal ophæves, således som klageren har påstået.

...

Miljøankenævnet er enig med Miljøstyrelsen i, at det af Ringkøbing amtsråd i skrivelse af 16. september 1980 i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 42 meddelte forbud mod fortsat drift af dambruget ikke kan opretholdes, når henses til, at der før miljøbeskyttelseslovens ikrafttræden pr. 1. oktober 1974 var indgivet sag for landvæsensretten om dambrugets godkendelse, samt at påbuddet, selv om det ikke blev påklaget til Miljøstyrelsen, resulterede i, at dambruget indgav ansøgning til Ringkøbing amtsråd om dambrugets godkendelse efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 5.

Miljøankenævnet er ligeledes enig med Miljøstyrelsen i, at Ringkøbing amtsråds afslag på godkendelse af dambruget alene med henvisning til det tidligere meddelte forbud af 16. september 1980 ikke kan opretholdes.

Miljøankenævnet kan derfor også tiltræde, at Miljøstyrelsen har hjemvist sagen om dambrugets indtagning af vand til fornyet behandling i Ringkøbing amtsråd i henhold til lov om vandforsyning hvorved bemærkes, at de af Overfredningsnævnet stadfæstede fredningsbestemmelser er til hinder for opretholdelse af det hidtidige, permanente stemmeværk i Hjøllund bæk.

Miljøankenævnet kan herefter tilslutte sig Miljøstyrelsens opfattelse, hvorefter Hjøllund dambrug må anses for *en bestående virksomhed i forhold til miljøbeskyttelsesloven ved denne lovs ikrafttræden 1. oktober 1974.*

Miljøankenævnet finder herefter ikke grundlag for at ændre Miljøstyrelsens afgørelse.

...«

I Danmarks Sportsfiskerforbunds klage til mig bemærkede forbundet bl.a., at det forhold, at landvæsenskommissionen den 22. september 1978 sluttede sin sagsbehandling med henvisning til fredningsnævnets kendelse, »selvfølgelig (må) forstås som afslag på en godkendelse«.

Ringkøbing amtsråds udvalg for teknik og miljø bemærkede i en udtalelse i anledning af forbundets klage, »at man fortsat er af den opfattelse, at Hjøllund dambrug burde fjernes. Man vil dog i overensstemmelse med miljøankenævnets afgørelse optage forhandling med overfredningsnævnet om spørgsmålet om vandindvinding til dambruget«.

Miljøstyrelsen bemærkede i en udtalelse, at styrelsen ved afgørelsen om at ophæve amtsrådets afslag på ansøgning om godkendelse af dambruget i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 35 bl.a. lagde vægt på, »at dambruget var etableret ca. 4 år før miljøbeskyttelseslovens ikrafttræden den 1. oktober 1974 - et forhold, der efter styrelsens opfattelse indebar, at den nævnte bestemmelse ikke kunne bringes i anvendelse ...« Landvæsenskommissionens afslutning af sagen den 22. september 1978 kunne ikke efter miljøstyrelsens opfattelse betragtes som et afslag på det for kommissionen indbragte andragende om godkendelse i medfør af den dagældende vandløbslov. I tilslutning hertil anførte miljøstyrelsen:

»Styrelsen henstillede da også i sin ovennævnte afgørelse af 6. december 1982 til amtsrådet at tage spørgsmålet om opstemningsværkets forhold til vandløbsloven op i forbindelse med amtsrådets behandling af sagen efter vandforsyningslovens § 20, jfr. herved styrelsens henvisning til sidstnævnte lovs § 68.«

Miljøstyrelsen oplyste, at der den 1. november 1983 er trådt en ny vandløbslov i kraft. Det var styrelsens opfattelse, at spørgsmålet om legalisering af dambrugets opstemningsværk m.v. måtte behandles efter denne lovs § 48. Miljøstyrelsen havde i en samtidig skrivelse gjort Ringkøbing amtsråd bekendt med denne opfattelse.

Miljøankenævnet bemærkede i en udtalelse, at sportsfiskerforbundets klage og de indhentede udtalelser ikke gav ankenævnet anledning til yderligere bemærkninger.

I en skrivelse til sportsfiskerforbundet udtalte jeg herefter følgende:

»Det er under sagen ubestridt, at dambruget i forbindelse med dets etablering i 1970 skulle have haft tilladelse efter vandløbsloven til at foretage vandindvinding, tilladelse til ændring af stemmeværket, samt tilladelse til spildevandsudledning i vandløbet.

Dambruget har aldrig fået disse tilladelser.

Det fremgår endvidere af sagen, at de foreliggende afslag (afvisninger) på ejerens ansøgninger om tilladelse, dels fra landvæsenskommissionens side og dels fra amtsrådets side, ikke er baseret på en realitetsvurdering af dambrugets nærmere forhold.

Det er som nævnt miljøankenævnets og miljøstyrelsens opfattelse, at vandindvindingsspørgsmålet nu bør realitetsbehandles af amtsrådet. Miljøstyrelsen har endvidere givet udtryk for, at spørgsmålet om opstemningen også bør realitetsbehandles i den forbindelse.

Derimod finder miljøankenævnet og miljøstyrelsen ikke, at der nu på tilsvarende måde kan kræves en realitetsbehandling af spildevandsudledningen på grundlag af godkendelseskravet i miljøbeskyttelseslovens § 35, jfr. miljøstyrelsens udtalelse ved afgørelsen af 6. december 1982 om, at »indgreb over for dambruget... i givet fald (må) ... ske i medfør af lovens § 25 eller § 44...«

Det kan ikke give mig anledning til bemærkninger, at miljøankenævnet og miljøstyrelsen under de foreliggende omstændigheder har fundet, at amtsrådet nu bør foretage en realitetsbehandling af dambrugets vandindvindingsforhold, herunder opstemningen.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt der yderligere burde kræves godkendelse af dambrugets spildevandsudledning, skal jeg bemærke følgende:

Udgangspunktet for amtsrådets, miljøstyrelsens og miljøankenævnets afgørelser om dette spørgsmål er (C's) fornyede ansøgning i skrivelse af 26. maj 1981 om lovliggørelse af dambruget. Amtsrådet meddelte (C), at

ansøgningen var omfattet af miljøbeskyttelseslovens § 35 (for så vidt angik forureningen fra dambruget, det vil sige navnlig spildevandsforholdene).

Amtsrådet afviste at godkende dambruget i henhold til denne bestemmelse. Efter miljøstyrelsens og miljøankenævnets opfattelse var der imidlertid ikke hjemmel til at kræve dambruget godkendt efter miljøbeskyttelseslovens § 35, og amtsrådets afslag blev derfor ophævet.

Jeg er enig med miljøstyrelsen og miljøankenævnet i, at dambruget, der var etableret flere år forud for miljøbeskyttelseslovens ikrafttræden, og hvor der i 1972 blev indgivet ansøgning om lovliggørelse, ikke kunne anses for omfattet af godkendelsespligten efter miljøbeskyttelseslovens kap. V.

Hermed er der imidlertid ikke taget stilling til, om der på andet grundlag kunne og burde være stillet krav om, at dambrugets spildevandsudledning skulle godkendes.

Den ovenfor s. 132 citerede bestemmelse i vandløbslovens § 5 a (lovbekendtgørelse nr. 132 af 6. marts 1970), hvorefter afløb fra dambrug ikke uden vandløbsrettens godkendelse måtte udledes i vandløb, var gældende indtil den 1. oktober 1974, hvor miljøbeskyttelsesloven trådte i kraft, jfr. lov nr. 374 af 13. juni 1973 om ændring af vandløbsloven.

Miljøbeskyttelsesloven, lov nr. 372 af 13. juni 1973, indeholder i kap. 4 bestemmelser om »beskyttelse af overfladevand« (§§ 17-34) og i kap. 5 bestemmelser om »særlig forurenende virksomheder m.v.« (§§ 35-44).

Lovens § 17, stk. 1, indeholder følgende:

»Stoffer, der kan forurene vandet, må ikke tilføres vandløb ... Der kan dog efter § 18 meddeles tilladelse til, at spildevand tilføres vandløb.

...«

Efter lovens § 18, stk. 1, meddeles tilladelse til, at spildevand tilføres vandløb, jfr. § 17, stk. 1, af amtsrådet.

I forarbejderne til miljøbeskyttelsesloven er det anført, at bestemmelserne i kap. 4 »i moderniseret og forenklet form (er) overført fra vandløbsloven«, jfr. Folketingstidende 1972-73, tillæg A, spalte 3955. I forarbejderne til bestemmelsen i miljøbeskyttelseslovens § 17 er det anført, at bestemmelsen bl.a. afløser den ovenfor omtalte regel i vandløbslovens § 5 a, jfr. anførte sted spalte 3956.

Da miljøbeskyttelseslovens § 17, stk. 1, således indebærer en opretholdelse (videreførelse) af godkendelseskravet efter den tidligere vandløbslovs § 5 a, er spørgsmålet, om der kunne - og burde - være stillet krav om godkendelse af dambrugets spildevandsudledning efter disse bestemmelser.

Miljøbeskyttelseslovens ikrafttrædelsesbestemmelser, herunder reglerne i lovens §§ 36-38 om anvendelse af godkendelsesordningen i lovens kap 5 i forhold til bestående virksomheder m.v., tager efter min mening ikke stilling til dette spørgsmål. Besvarelsen må derfor tage udgangspunkt i

almindelige forvaltningsretlige principper inden for bygge- og miljølovgivningens område.

Efter min opfattelse gælder herefter i tilfælde som det foreliggende, hvor der efterfølgende opstår spørgsmål om lovliggørelsen af en virksomhed etableret uden tilladelse, at forholdene som udgangspunkt skal vurderes ud fra de bestemmelser, som gjaldt, da virksomheden blev etableret. Jeg forudsætter herved, at der er tale om et tilladelseskrav, der i det væsentlige er opretholdt i den senere lovgivning på området. Dog må der naturligvis i et vist omfang kunne tages hensyn til senere ændringer i de (materielle) krav, som kan stilles til virksomhedens indretning; endvidere vil selve det forhold, at virksomheden faktisk er etableret, og eventuelt har været det gennem længere tid, kunne spille en rolle for overvejelserne om, på hvilken måde lovliggørelse skal ske, jfr. herved betænkning nr. 981, 1983, om håndhævelse af bygge- og miljølovgivningen, s. 81-82.

Det følger af det anførte, at ansøgningen om lovliggørelse af dambruget i 1981, for så vidt angår spildevandsforholdene, efter min opfattelse burde være bedømt med udgangspunkt i bestemmelsen i den tidligere vandløbslovs § 5 a, således som denne bestemmelse var videreført i miljøbeskyttelseslovens § 17, stk. 1, sammenholdt med § 18, stk. 1. Der gjaldt herefter et krav om, at dambrugets spildevandsudledning i vandløbet skulle godkendes. Jeg kan således ikke være enig i miljøstyrelsens udtalelse om, at indgreb over for dambruget i givet fald må ske i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 25 eller § 44.

Jeg har gjort miljøstyrelsen og miljøankenævnet bekendt med min opfattelse.

Jeg har samtidig henstillet til miljøstyrelsen at tage skridt til, at der nu sker en realitetsbehandling også af dambrugets spildevandsforhold.

...«

Miljøstyrelsen underrettede mig senere om, at styrelsen havde anmodet amtskommunen om at realitetsbehandle dambrugets spildevandsforhold i overensstemmelse med min henstilling.

Jeg meddelte herefter miljøstyrelsen, at jeg havde taget det oplyste til efterretning, og at jeg ikke foretog videre i sagen.